

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף קס"ה

מביאה הגמרא שאמר רב עמרם בשם רב ששלוש עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום, הרהור עבירה ועיון תפלה שסבור שמאחר שהתפלל כדין על הקב"ה למלא את בקשתו, ולשון הרע. ותמהה הגמרא וכי אדם חוטא בלשון הרע בכל יום, ועונה הגמרא שהכוונה לאבק לשון הרע.

ועוד אמר רב יהודה בשם רב שרוב בני האדם חשודים על הגזל, ומיעוט בעריות, והכל בלשון הרע. ושוב תמהה הגמרא וכי כל בני האדם מדברים לשון הרע, ועונה הגמרא שהכוונה לאבק לשון הרע.

במשנה אמר רשב"ג לגבי גט פשוט ומקושר שהכל כמנהג המדינה. ותמהה הגמרא שהרי וודאי שגם לתנא קמא הולכים אחרי מנהג המדינה בדיני השטרות.

וביאר רב אשי במה נחלקו תנא קמא ורשב"ג, שמדובר באופן שהבעל אמר לסופר לכתוב לו גט אחד והוא כתב לו אחר, ואמנם אם מדובר במקום שנוהגים לכתוב גט פשוט והוא ביקש מהסופר שיכתוב לו גט פשוט, וכתב לו הסופר גט מקושר, או באופן הפוך שנוהגים לכתוב שם גט מקושר והוא ביקש מהסופר שיכתוב לו גט מקושר והסופר כתב לו גט פשוט, וודאי שהגט פסול, כי כוונתו הייתה לגט שביקש דווקא ולא לגט אחר.

אלא שנחלקו אם נהגו באותו המקום לכתוב גם גט פשוט וגם מקושר, והוא ביקש מהסופר שיכתוב לו גט פשוט והסופר כתב גט מקושר. שלדעת תנא קמא הגט פסול כי לא נעשה כפי בקשת הבעל, אך לדעת רשב"ג לא הייתה כוונת הבעל לכתוב את אותו הגט בדווקא, אלא כמראה מקום בעלמא. וכאילו אמר לו שלא יטרח לכתוב דווקא מקושר אלא יכול לכתוב פשוט.

ואמר אביי שרשב"ג ורבי שמעון ור' אלעזר סוברים את הסברא הזו שאדם הממנה שליח אינו מתכוון בדווקא למה שאומר, אלא כמראה מקום לשליח, ויעשה כיצד שירצה.

את דעת רשב"ג מצינו כאן במה שאמר שאמר שאדם לסופר לכתוב גט פשוט והסופר עשה מקושר הגט כשר, כי הוא רק כמראה מקום לסופר שיכתוב כיצד שירצה.

ואת דעת ר' שמעון מצינו במה שאמר במשנה שאדם שקידש אשה בדינר זהב ואמר לה הרי את מקודשת בדינר כסף זה מקודשת, כיון שהטעה לשבח, ולא הייתה כוונתו לקדשה דווקא בשל כסף.

ור' אלעזר אמר זאת בדין שאמר שהאשה שאמרה לשליח שיקבל עבורה גט ממקום פלוני וקיבלו השליח במקום אחר כשר ושלא כדעת תנא קמא שפסול, כיון שלדעת ר' אלעזר לא הייתה כוונת האשה שיקבל באותו המקום דווקא אלא כמראה לו מקום לקבל בו את הגט ותו לא.

במשנה התבאר שגט פשוט שכתוב בו עד אחד ומקושר שכתב בו ב' עדים השטר פסול. ושואלת הגמרא שאמנם יש חידוש בדברי המשנה שגט **מקושר** שכתב בו ב' עדים פסול אפילו שב' עדים בגט פשוט הגט כשר, אבל מה החידוש שגט פשוט שכתוב בו עד אחד פסול, והרי וודאי שגט בלא ב' עדים פסול.

וביאר אביי שהחידוש הוא שאפילו אם יש רק עד אחד החתום על השטר, אבל יש עד נוסף שמעיד בעל פה על הכתוב בשטר שהשטר פסול, ועדותם היא רק כמלווה על פה שאין המלווה גובה מנכסים משועבדים.

אמנם אומרת הגמרא שאמימר הכשיר שטר באופן כזה שהיה חתום עליו עד אחד, ועוד עד אחד העיד עליו בעל פה, שיהיה דינו כשטר כשר אפילו לגבות על ידו מנכסים משועבדים. ושאל רב אשי את אמימר שהרי אמר אביי שבאופן כזה השטר פסול, והשיב לו אמימר שהוא לא שמע את דברי אביי, וכלומר שאינו סובר כדעת אביי.

עמוד ב'

ואומרת הגמרא שלדעת אמימר מה שאמרה המשנה שבשטר פשוט שחתום עליו עד אחד השטר פסול, באה המשנה לומר שגט מקושר שחתומים עליו ב' עדים דינו כמו גט פשוט שחתום עליו עד אחד בלבד והשטר פסול מדאורייתא.

ואמר אמימר לרב אשי שאף דעת ר' ירמיה שעד אחד בכתב ואחד בעל פה מצטרפים, שהרי מצינו שלאחר שהוציאו את ר' ירמיה מבית המדרש שלחו החכמים לר' ירמיה שאלה, האם עד אחד בכתב ועד אחד על פה מצטרפים, ולא שאלו זאת לדעת תנא קמא שחולק על ר' יהושע בן קרחה במסכת סנהדרין וסובר שעדים אינם מצטרפים יחד להעיד שפלוני חייב מנה עם לא מעידים על אותו המעשה שראו יחד. ואפילו אם שניים העידו על מעשה אחד ושניים על אחר ומחמת שניהם יוצא שאותו פלוני חייב מנה, אינם מצטרפים לעדות אחת.

ומה שהסתפקו החכמים היה לדעת ר' ר' יהושע בן קרחה שסובר ששני כתות עדים שמעידים שפלוני חייב מנה, כל אחת מחמת מעשה אחר, מצטרפות לעדות אחת. שהסתפקו החכמים האם אותו הדין הוא גם בעד אחד שהעיד בכתב ועד אחד בעל פה, שמצטרפים לעדות אחת ומחייבים את הלווה לשלם, או שאינם מצטרפים יחד וממילא אין כאן ב' עדים על החוב.

ושלח ר' ירמיה לחכמים, שאיני ראוי שתשלחו לי את שאלתכם, אמנם דעת תלמידכם נוטה לומר (וכלומר שאמר כן על עצמו שהוא תלמידם) שבעדות של אחד בשטר ואחד בעל פה יצטרפו העדים יחד.

ורב אשי אמר לאמימר שהוא שמע שהמעשה שהיה עם ר' ירמיה היה לגבי נידון אחר, ששלחו לו החכמים האם באופן ששני עדים שהעידו כל אחד בבית דין אחר יכולים להצטרף הבתי דין יחד ולפסוק על פי עדות שניהם או לא.

ואמנם לא שאלו זאת החכמים לדעת תנא קמא שחולק על ר' נתן במסכת סנהדרין וסובר שאין עדות עדים מצטרפת אם לא העידו יחד, ואפילו אם העידו באותו הבית דין. אלא שאלו זאת לדעת ר' נתן שסובר שבית דין יכולים לשמוע עד אחד היום ועד אחד למחר והם מצטרפים לעדות אחת. האם אמר זאת ר' נתן דווקא באותו הבית דין, או שגם אם כל אחד מהעדים העיד בבית דין אחר יכולים בתי הדין להצטרף יחד.

ושלח ר' ירמיה לחכמים, שאיני ראוי שתשלחו לי את שאלתכם, אמנם דעת תלמידכם נוטה לומר שבעדות כזאת יצטרפו העדים יחד.

ומר בר חייא אמר ששלחו שאלה אחרת לר' ירמיה, האם שנים שהעידו בבי"ד אחד וחזרו והעידו את אותה עדות בבי"ד אחר, האם יכולים דיינים מב' בתי הדין להצטרף יחד לבית דין חדש של שלושה ולדון בעדותם או לא.

ואמנם לדעת ר' נתן וודאי שיכולים, כי אם ב' עדויות אפשר לצרף לעדות אחת אפילו שהעידו כל אחד בנפרד, וודאי שאפשר לצרף גם ב' בתי דין לבית דין אחד, והספק הוא לדעת תנא קמא שחולק על ר' נתן וסובר שאי אפשר לצרף ב' עדויות יחד, האם אפשר לצרף שלושה דיינים משני בתי דין כדי לדון באותה העדות או לא.

ושלח ר' ירמיה לחכמים, שאיני ראוי שתשלחו לי את שאלתכם, אמנם דעת תלמידכם נוטה לומר שיצטרפו הדיינים יחד לבית דין אחד.

ורבינא אמר ששאלה אחרת שלחו לר' ירמיה, האם שלשה דיינים שישבו לקיים את השטר, וקודם שחתמו על קיומו מת אחד מהם, האם צריכים לכתוב בקיום השטר שישבנו במושב שלושה ואחד אינו, או לא. ושלח להם ר' ירמיה שאיני ראוי שתשלחו לי את שאלתכם, אמנם דעת תלמידכם נוטה לומר שצריכים לכתוב כך כדי שלא יראה כשקר מה שבתחילה כתבים שישבו במושב שלושה דיינים בית דין, ואחר כך חותמים רק שניים.

ואומרת הגמרא שמפני שהשיב ר' ירמיה כהוגן על השאלה ששלחו לו, החזירו אותו בחזרה לבית המדרש.

משנה. אם היה כתוב בשטר שאדם לווה מחבירו זוזים מאה, שהם עשרים סלעים, אף שמאה זוזים הם עשרים וחמישה סלעים, אין למלווה אלא עשרים סלעים, כי יתכן שכוונת השטר למאה זוזים גרועים שהם רק עשרים סלעים, והמוציא מחבירו עליו הראיה.

ואם היה כתוב בשטר מאה זוזים שהם שלושים סלעים אין לו אלא מנה וכלומר כ"ה סלעים. כי יתכן שכוונת השטר לשלושים סלעים גרועים, שהם רק מאה זוזים, ולכן המוציא מחבירו עליו הראיה.

ואם היה כתוב בשטר שהלווה לווה מהמלווה כסף זוזים והיה מחוק כמה כסף זוזים לווה, דנים כאילו חייב שניים כי הכוונה בשטר היא לכל הפחות לשניים.

וכן אם היה כתוב בשטר שהלווה לווה סלעים ונמחק כמה לווה, חייב שניים כי הכוונה בשטר היא לכל הפחות לשניים.

וכן אם היה כתוב בשטר שהלווה לווה דרכונות ונמחק כמה לווה, חייב שניים כי הכוונה בדרכונות היא לכל הפחות לשניים.

ואם היה כתוב בשטר מלמעלה מנה ומלמטה מאתיים או מלמעלה מאתיים ומלמטה מנה, הכל הולך אחר התחתון. ומה שכותבים את העליון זה רק כדי שאם תמחק אות אחת מן התחתון ילמד מן העליון.

גמרא. מביאה הגמרא ברייתא שאומרת שאם היה כתוב בשטר כסף אין הכוונה לפחות מדינר כסף, ואם היה כתוב כסף דינרים ודינרים כסף, אין פחות משני דינרי כסף.

ואם היה כתוב כסף בדינרים, אין הכוונה לפחות מכסף בשווי של שני דינרי זהב.

ושואלת הגמרא על מה שאמרה הברייתא אמר שכסף אין הכוונה לפחות מדינר כסף, מדוע לא אומרים שהכוונה לחתיכת כסף, וביאר רבי אלעזר שמדובר שכתוב בשטר שהוא לווה מטבע כסף, ואם כך וודאי שהכוונה למטבע ולא לחתיכת כסף.

ושואלת הגמרא שאולי הכוונה לפרוטת כסף ולא לדינר, ותירץ רב פפא שמדובר במקום שלא משתמשים בפרוטת כסף.

ברייתא נוספת מביאה הגמרא שאומרת שאם היה כתוב בשטר שהלווה לווה מהמלווה זהב, אין הכוונה לפחות מדינר זהב. ואם היה כתוב זהב דינרים או דינרים זהב, אין הכוונה לפחות מב' דינרי זהב. ואם היה כתוב בשטר שהלווה לווה זהב בדינרים, הכוונה לכל הפחות לזהב בשווי של שני דינרי כסף.

ושואלת הגמרא על מה שאמרה הברייתא אמר שזהב אין הכוונה לפחות מדינר זהב, מדוע לא אומרים שהכוונה לחתיכת זהב, וביאר רבי אלעזר שמדובר שכתוב בשטר שהוא לווה מטבע זהב, ואם כך וודאי שהכוונה למטבע ולא לחתיכת זהב.

